

‘Fratelli tutti’ en 100 cites. L’encíclica de Francesc per la fraternitat universal

Dg, 4/10/2020 per Catalunya Religió

100 cites en català de la nova carta encíclica *Fratelli tutti*, sobre la fraternitat i l’amistat social. El **papa Francesc**. l’[ha signada aquest dissabte](#) a Assís i s’ha fet [pública](#) aquest diumenge.

Carta encíclica *Fratelli tutti* del papa Francesc sobre la fraternitat i l’amistat social en 100 cites

1. ‘Fratelli tutti’, escrivia sant **Francesc d’Assís** per a dirigir-se a tots els germans i les germanes, i proposar-los una forma de vida amb gust d’Evangeli. D’aquests consells en vull destacar un que convida a un amor que va més enllà de les barreres de la geografia i de l’espai. Allí declara feliç a qui estimi l’altre “tant al seu germà quan és lluny d’ell com quan és al seu costat”. Amb aquestes poques i senzilles paraules va expressar l’essencial d’una fraternitat oberta, que permet reconèixer, valorar i estimar cada persona més enllà de la proximitat física, més enllà del lloc de l’univers on hagi nascut o on habiti. (1)
2. Hi ha un episodi de la seva vida que ens mostra el seu cor sense límits, capaç d’anar més enllà de les distàncies de procedència, nacionalitat, color o religió. És la seva visita al sultà **Malik-el-Kamil**, a Egipte, que va significar per a ell un gran esforç per la seva pobresa, els pocs recursos que tenia, la distància i les diferències d’idioma, cultura i religió. (...) Ens impressiona que vuit-cents anys enrere Francesc convidés a evitar tota forma d’agressió o disputa i també a viure un humil i fratern “sotmetiment”, fins i tot davant dels qui no compartien la seva fe. (3)
3. Em vaig sentir especialment estimulat pel gran **imam Ahmad Al-Tayyeb**, amb qui em vaig [trobar a Abu Dhabi](#) per recordar que Déu “ha creat tots els éssers humans iguals en els drets, en els deures i en la dignitat, i els ha cridat a conviure com a germans entre ells”. (5)

4. Lliuro aquesta encíclica social com una humil aportació a la reflexió perquè, davant de les diverses i actuals maneres d'eliminar o d'ignorar els altres, siguem capaços de reaccionar amb un nou somni de fraternitat i d'amistat social que no es quedi en les paraules. (6)
5. Així mateix, quan estava redactant aquesta carta, va irrompre de manera inesperada la pandèmia de la Covid-19 que va deixar al descobert les nostres falses seguretats. Més enllà de les diverses respostes que van donar els diferents països, es va evidenciar la incapacitat d'actuar conjuntament. Malgrat estar hiperconnectats, existia una fragmentació que feia més difícil resoldre els problemes que ens afecten a tots. (7)
6. Anhele que puguem fer renéixer entre tots un desig mundial de germanor. (...) Somiem com una única humanitat, com a caminants de la mateixa carn humana, com a fills d'aquesta mateixa terra que ens acull a tots, cadascú amb la riquesa de la seva fe o de les seves conviccions, cadascú amb la seva pròpia veu, tots germans. (8)
7. Els conflictes locals i el desinterès pel bé comú són instrumentalitzats per l'economia global per a imposar un model cultural únic. (12)
8. Una manera eficaç de liquar la consciència històrica, el pensament crític, la lluita per la justícia i els camins d'integració és buidar de sentit o manipular les grans paraules. Què signifiquen avui algunes expressions com democràcia, llibertat, justícia, unitat? (14)
9. En aquesta pugna d'interessos que ens enfronta a tots contra tots, on vèncer passa a ser sinònim de destruir, com és possible alçar-se per reconèixer al veí o per posar-se al costat del qui ha caigut en el camí? (16)
10. Cuidar el món que ens envolta i que ens conté és cuidar-nos a nosaltres mateixos. Però necessitem constituir-nos en un "nosaltres" que habita la casa comuna. Aquesta cura no interessa als poders econòmics que necessiten un rèdit ràpid. (17)
11. Vam veure el que va passar amb les persones majors en alguns llocs del món a causa del coronavirus. No havien de morir així. (...) Aïllar els ancians i abandonar-los a càrrec d'uns altres sense un acompanyament adequat i pròxim de la família, mutila i empobreix la mateixa família. (19)
12. El rebuig, a més, assumeix formes miserables que crèiem superades, com el racisme, que s'amaga i reapareix una vegada i una altra. (20)
13. Mentre una part de la humanitat viu en l'opulència, una altra part veu la seva pròpia dignitat desconejada, menyspreada o trepitjada i els seus drets fonamentals ignorats o violats. Què diu això sobre la igualtat de drets fundada en la mateixa dignitat humana? (22)
14. Guerres, atemptats, persecucions per motius racials o religiosos, i tants greuges contra la dignitat humana es jutgen de diverses maneres segons convinguin o no a determinats interessos, fonamentalment econòmics. (25)
15. Avança la tecnologia sense treva, però què bonic seria si al creixement de les innovacions científiques i tecnològiques correspongués també una equitat i una inclusió social cada vegada més grans! (31)
16. És veritat que una tragèdia global com la pandèmia de la Covid-19 va despertar durant un temps la consciència de ser una comunitat mundial que navega en una mateixa barca, on el mal d'un perjudica a tothom. Recordem que ningú no se salva sol, que únicament és possible salvar-se junts. (32)
17. Si tot està connectat, és difícil pensar que aquest desastre mundial no tingui relació amb la nostra manera d'enfrontar la realitat, pretenent ser senyors absoluts de la pròpia vida i de tot el que existeix. (34)
18. Passada la crisi sanitària, la pitjor reacció seria la de caure encara més en

- una febre consumista i en noves formes d'auto preservació egoista. Tant de bo que al final ja no siguin "els altres", sinó només un "nosaltres". (35)
19. Els migrants no són considerats prou dignes per participar en la vida social com qualsevol altre, i s'oblida que tenen la mateixa dignitat intrínseca a qualsevol persona. (...) És inacceptable que els cristians comparteixin aquesta mentalitat i aquestes actituds, fent prevaler a vegades unes certes preferències polítiques per sobre de profundes conviccions de la pròpia fe. (39)
 20. Una persona i un poble només són fecunds si saben integrar creativament en el seu interior l'obertura als altres. Convido a anar més enllà d'aquestes reaccions primàries. (41)
 21. Les relacions digitals, que eximeixen del laboriós conreu d'una amistat, d'una reciprocitat estable, i fins i tot d'un consens que madura amb el temps, tenen aparença de sociabilitat. (43)
 22. Convé reconèixer que els fanatismes que porten a destruir als altres són protagonitzats també per persones religioses, sense excloure els cristians, que "poden formar part de xarxes de violència verbal a través d'internet i dels diversos fòrums o espais d'intercanvi digital". (46)
 23. Asseure's a escoltar a l'altre, característic d'una trobada humana, és un paradigma d'actitud receptiva, de qui supera el narcisisme i rep l'altre, hi para esment, l'acull en el propi cercle. (48)
 24. En desaparèixer el silenci i l'escolta, convertint tot en teclejos i missatges ràpids i ansiosos, es posa en risc aquesta estructura bàsica d'una sàvia comunicació humana. (49)
 25. Un camí de fraternitat, local i universal, només pot ser recorregut per esperits lliures i disposats a trobades reals. (50)
 26. Destrossar l'autoestima d'algú és una manera fàcil de dominar-lo. Darrere d'aquestes tendències que cerquen homogeneïtzar el món, afloren interessos de poder que es beneficien de la baixa estima d'un mateix. (52)
 27. Una terra serà fecunda, un poble donarà fruit, i podrà engendrar el dia de demà només en la mesura que generi relacions de pertinença entre els seus membres, que creï llaços d'integració entre les generacions i les diverses comunitats que la conformen. (53)
 28. La recent pandèmia ens va permetre rescatar i valorar tants companys i companyes de viatge que, en la por, van reaccionar donant la pròpia vida (...) metges, infermers i infermeres, farmacèutics, treballadors dels supermercats, personal de neteja, cuidadors, transportistes, homes i dones que treballen per proporcionar serveis essencials i seguretat, voluntaris, sacerdots, religioses... van comprendre que ningú se salva sol. (54)
 29. Convido a l'esperança, que ens parla d'una realitat que està arrelada en el profund de l'ésser humà, independentment de les circumstàncies concretes i els condicionaments històrics en què viu. (55)
 30. En l'intent de buscar una llum enmig del que estem vivint, i abans de plantejar algunes línies d'acció, proposo dedicar un capítol a una paràbola dita per Jesucrist fa dos mil anys. Perquè, si bé aquesta carta està dirigida a totes les persones de bona voluntat, més enllà de les seves conviccions religioses, la paràbola s'expressa de tal manera que a qualsevol de nosaltres pot interpel·lar. (56)
 31. Jesús explica que hi havia un home ferit, tirat en el camí, que havia estat assaltat. Van passar diverses persones al seu costat, però van fugir, no es van detenir. Eren persones amb funcions importants a la societat, que no tenien en el cor l'amor pel bé comú. No van ser capaces de perdre uns

minuts per atendre el ferit o almenys per buscar ajuda. Un d'ells es va detenir, li va regalar proximitat, el va curar amb les seves mans, va posar també diners de la seva butxaca i se'n va ocupar. Sobretot, li va donar alguna cosa que en aquest món ansiós regategem tant: li va donar el seu temps. Segurament ell tenia els seus plans per aprofitar aquell dia segons les seves necessitats, compromisos o desitjos. Però davant del ferit va ser capaç de deixar-ho tot a un costat, i sense conèixer-lo el va considerar digne de dedicar-li el seu temps. (63)

32. Amb qui t'identifiques? Aquesta pregunta és crua, directa i determinant. A quin d'ells t'assembles? Ens fa falta reconèixer la temptació que ens circumda de desentendre'ns dels altres; especialment dels més febles. (64)
33. Mirem el model del bon samarità. És un text que ens convida a que resorgeixi la nostra vocació de ciutadans del propi país i del món sencer, constructors d'un nou vincle social. (66)
34. El relat, diguem-ho clarament, no llisca un ensenyament d'ideals abstractes, ni se circumscriu a la funcionalitat d'una moralitat ètica-social. Ens revela una característica essencial de l'ésser humà, tantes vegades oblidada: hem estat fets per a la plenitud que només s'aconsegueix en l'amor. (68)
35. La narració és senzilla i lineal, però té tota la dinàmica d'aquesta lluita interna que es dona en l'elaboració de la nostra identitat, en tota existència llançada al camí per realitzar la fraternitat humana. (...) Tots tenim una mica de ferit, alguna cosa de lladre, alguna cosa dels que passen de llarg i alguna cosa del bon samarità. (69)
36. En els qui passen de llarg hi ha un detall que no podem ignorar; eren persones religioses. És més, es dedicaven a donar culte a Déu: un sacerdot i un levita. Això és una forta crida d'atenció, indica que el fet de creure en Déu i d'adorar-lo no garanteix viure com a Déu li agrada. (...) La paradoxa és que a vegades, els qui diuen no creure, poden viure la voluntat de Déu millor que els creients. (74)
37. Cada dia se'ns ofereix una nova oportunitat, una etapa nova. No hem d'esperar tot dels qui ens governen, seria infantil. Gaudim d'un espai de corresponsabilitat capaç d'iniciar i generar nous processos i transformacions. (77)
38. Però no ho fem sols, individualment. El samarità va buscar un hostatger que pogués cuidar d'aquell home, com nosaltres estem convidats a convocar i trobar-nos en un "nosaltres" que sigui més fort que la suma de petites individualitats. (78)
39. La vida subsisteix on hi ha vincle, comunió, fraternitat; i és una vida més forta que la mort quan es construeix sobre relacions veritables i llaços de fidelitat. (87)
40. La meva relació amb una persona que aprecio no pot ignorar que aquesta persona no viu només per la seva relació amb mi, ni jo visc només per la meva referència a ella. La nostra relació, si és sana i veritable, ens obre als altres que ens amplien i enriqueixen. (89)
41. Per alguna raó moltes petites poblacions que sobreviuen en zones desèrtiques van desenvolupar una generosa capacitat d'acolliment davant els pelegrins que hi passaven, i van encunyar el sagrat deure de l'hospitalitat. Ho van viure també les comunitats monàstiques medievals, com s'adverteix en la Regla de **sant Benet**. (...) L'hospitalitat és una manera concreta de no privar-se d'aquest desafiament i d'aquest do que és la trobada amb la humanitat més enllà del propi grup. (90)
42. Hi ha creients que pensen que la seva grandesa està en la imposició de les

- seves ideologies a la resta, o en la defensa violenta de la veritat, o en grans demostracions de fortalesa. (92)
43. L'amor implica llavors una mica més que una sèrie d'accions benèfiques. Les accions brollen d'una unió que inclina més i més cap a l'altre considerant-lo valuós, digne, grat i bell, més enllà de les aparences físiques o morals. (94)
 44. L'amor ens posa finalment en tensió cap a la comunió universal. Ningú no madura ni aconsegueix la seva plenitud aïllant-se. (95)
 45. També hi ha un aspecte de l'obertura universal de l'amor que no és geogràfic sinó existencial. És la capacitat quotidiana d'ampliar el meu cercle, d'arribar a aquells que espontàniament no sento part del meu món d'interessos, encara que siguin a prop meu. (97)
 46. El futur no és monocromàtic (...) Com necessita aprendre la nostra família humana a viure junts en harmonia i pau sense necessitat que haguem de ser tots iguals. (100)
 47. Què passa sense la fraternitat conreada conscientment, sense una voluntat política de fraternitat, traduïda en una educació per a la fraternitat, per al diàleg, per al descobriment de la reciprocitat i l'enriquiment mutu com a valors? El que passa és que la llibertat s'aprima. (193)
 48. Els que únicament són capaços de ser socis creen mons tancats. (104)
 49. L'individualisme radical és el virus més difícil de vèncer. Enganya. Ens fa creure que tot consisteix a donar curs a les pròpies ambicions, com si acumulant ambicions i seguretats individuals poguéssim construir el bé comú. (105)
 50. Hi ha un reconeixement bàsic, essencial per caminar cap a l'amistat social i la fraternitat universal: percebre quant val un ésser humà, quant val una persona, sempre i en qualsevol circumstància. (106)
 51. Quan aquest principi elemental no queda fora de perill, no hi ha futur ni per a la fraternitat ni per a la supervivència de la humanitat. (107)
 52. Invertir a favor dels fràgils pot no ser rendible, pot implicar menor eficiència. Exigeix un Estat present i actiu, i institucions de la societat civil que vagin més enllà de la llibertat dels mecanismes eficientistes de determinats sistemes econòmics, polítics o ideològics, perquè realment s'orienten en primer lloc a les persones i al bé comú. (108)
 53. La persona humana, amb els seus drets inalienables, està naturalment oberta als vincles. En la seva pròpia arrel resideix la crida a transcendir-se a si mateixa en la trobada amb altres. (111)
 54. Solidaritat és una paraula que no sempre cau bé (...) És pensar i actuar en termes de comunitat, de prioritat de la vida de tothom sobre l'apropiació dels béns per part d'alguns. (116)
 55. El dret a la propietat privada només pot ser considerat com un dret natural secundari i derivat del principi de la destinació universal dels béns creats, i això té conseqüències molt concretes que han de reflectir-se en el funcionament de la societat. (120)
 56. És inacceptable que algú tingui menys drets per ser dona, és igualment inacceptable que el lloc de naixement o de residència ja de per si determini menys possibilitats de vida digna i de desenvolupament. (121)
 57. El dret d'alguns a la llibertat d'empresa o de mercat no pot estar per sobre dels drets dels pobles, ni de la dignitat dels pobres, ni tampoc de el respecte a l'entorn, ja que qui s'apropia alguna cosa és només per administrar-lo en bé de tothom. (122)
 58. És possible anhelar un planeta que asseguri terra, sostre i feina per a tothom. Aquest és el veritable camí de la pau, i no l'estratègia sense sentit i

- curta de mires de sembrar por i desconfiança davant amenaces externes. (127)
59. Quan el proïsme és una persona migrant s'agreguen desafiaments complexos. És veritat que l'ideal seria evitar les migracions innecessàries. (...) Però mentre no hi hagi seriosos avenços en aquesta línia, ens correspon respectar el dret de tot ésser humà de trobar un lloc on pugui no solament satisfer les seves necessitats bàsiques i les de la seva família, sinó també realitzar-integralment com a persona. (129)
60. Ampliant la mirada, amb el gran imam Ahmad Al-Tayyeb recordem que "la relació entre Occident i Orient és una necessitat mútua indiscutible, que no pot ser substituïda ni descurada, de manera que tots dos puguin enriquir-se mútuament a través de l'intercanvi i el diàleg de les cultures". (136)
61. Si ens preocupa la desaparició d'algunes espècies, hauria d'obsessionar-nos que en qualsevol lloc hi hagi persones i pobles que no desenvolupin el seu potencial i la seva bellesa pròpia a causa de la pobresa o d'altres límits estructurals. Perquè això acaba empobrint a tothom. (137)
62. No obstant això, no voldria limitar aquest plantejament a alguna forma d'utilitarisme. Hi ha la gratuïtat. És la capacitat de fer algunes coses perquè sí, perquè són bones en si mateixes, sense esperar cap resultat reeixit, sense esperar immediatament alguna cosa a canvi. Això permet acollir l'estranger, encara que de moment no porti un benefici tangible. Però hi ha països que pretenen rebre només als científics o als inversors. (139)
63. Hem rebut la vida gratis, no hem pagat per ella. Llavors tots podem donar sense esperar alguna cosa, fer el bé sense exigir-li tant a aquesta persona a qui s'ajuda. (140)
64. La veritable qualitat dels diferents països del món es mesura per aquesta capacitat de pensar no només com a país, sinó també com a família humana, i això es posa a prova especialment en les èpoques crítiques. (141)
65. No em trobo amb l'altre si no tinc un substrat on em mantinc ferm i arrelat, perquè des d'aquí puc acollir el do de l'altre i oferir-alguna cosa veritable (143)
66. La integració cultural, econòmica i política amb els pobles propers hauria d'anar acompanyada per un procés educatiu que promogui el valor de l'amor al veí. (151)
67. Hi ha països poderosos i grans empreses que treuen rèdit d'aquest aïllament i prefereixen negociar amb cada país per separat. (...) Avui cap Estat nacional aïllat està en condicions d'assegurar el bé comú de la seva pròpia població. (153)
68. És molt difícil projectar quelcom gran a llarg termini si no s'aconsegueix que això es converteixi en un somni col·lectiu. Tot això es troba expressat en el substantiu "poble" i en l'adjectiu "popular". Si no s'inclouen -juntament amb una sòlida crítica a la demagogia- s'estaria renunciant a un aspecte fonamental de la realitat social. (157)
69. El gran tema és el treball. Allò veritablement popular -perquè promou el bé del poble- és assegurar a tothom la possibilitat de fer brollar les llavors que Déu ha posat en cadascú, les seves capacitats, la seva iniciativa, les seves forces. (162)
70. Cal fomentar no únicament una mística de la fraternitat sinó alhora una organització mundial més eficient per ajudar a resoldre els problemes apressants dels abandonats que pateixen i moren en els països pobres. (165)
71. La tasca educativa, el desenvolupament d'hàbits solidaris, la capacitat de pensar la vida humana més integralment, la fondària espiritual, són

- necessàries per donar qualitat a les relacions humanes, de manera que sigui la mateixa societat la que reaccioni davant les iniquitats, les desviacions, els abusos dels poders econòmics, tecnològics, polítics o mediàtics. (167)
72. El mercat sol no ho resol tot, encara que altre cop ens vulguin fer creure aquest dogma de fe neoliberal. (168)
73. Cal assegurar l'imperi incontestat del dret i l'infatigable recurs a la negociació, als bons oficis i a l'arbitratge, com proposa la *Carta de les Nacions Unides*, veritable norma jurídica fonamental. (173).
74. Cal afavorir els acords multilaterals entre els estats, perquè garanteixen millor que els acords bilaterals la cura d'un bé comú realment universal i la protecció dels Estats més febles. (174)
75. No es pot justificar una economia sense política, que seria incapaç de propiciar una altra lògica que regeixi els diversos aspectes de la crisi actual. (177)
76. Reconèixer a cada ésser humà com un germà o una germana i buscar una amistat social que els integri a tots no són meres utopies. Exigeixen la decisió i la capacitat per trobar els camins eficaços que les facin realment possibles. (180)
77. És caritat acompanyar una persona que pateix, i també és caritat tot el que es realitza, tot i no tenir contacte directe amb aquesta persona, per modificar les condicions socials que provoquen el seu patiment. Si algú ajuda un ancià a creuar un riu, i això és exquisida caritat, el polític li construeix un pont, i això també és caritat. (186)
78. Alhora que desenvolupa aquesta incansable activitat, tot polític també és un ésser humà. Està cridat a viure l'amor en les seves relacions interpersonals quotidianes. (193)
79. Vista d'aquesta manera, la política és més noble que l'aparença, que el màrqueting, que diferents formes de maquillatge mediàtic. (...) Les preguntes, potser doloroses, seran: "Quant d'amor vaig posar en el meu treball, en què vaig fer avançar a poble, quina marca vaig deixar en la vida de la societat, quins llaços reals vaig construir, quines forces positives vaig deslligar, quanta pau social vaig sembrar, què vaig provocar en el lloc que se'm va encomanar?". (197)
80. La manca de diàleg implica que ningú, en els diferents sectors, està preocupat pel bé comú (...) Els herois del futur seran els que sàpiguen trencar aquesta lògica malaltissa i decideixin sostenir amb respecte una paraula carregada de veritat, més enllà de les conveniències personals. (202)
81. Cal verificar constantment que les actuals formes de comunicació ens orientin efectivament a la trobada generosa, a la recerca sincera de la veritat íntegra, al servei, la proximitat amb els últims, a la tasca de construir el bé comú. (205)
82. Perquè una societat tingui futur cal que hagi assumit un sentit respecte cap a la veritat de la dignitat humana, a la qual ens sotmetem. Llavors no s'evitarà matar algú només per evitar l'escarni social i el pes de la llei, sinó per convicció. (207)
83. L'individualisme indiferent i desprietat en què hem caigut, ¿no és també resultat de la mandra per buscar els valors més alts, que vagin més enllà de les necessitats circumstancials? (209)
84. La pau social és laboriosa, artesanal. (...) El que val és generar processos de trobada, processos que construeixin un poble que sap recollir les diferències. Armem els nostres fills amb les armes del diàleg! Ensenyem la bona batalla de l'encontre! (217)

85. Ignorar l'existència i els drets dels altres, tard o d'hora provoca alguna forma de violència, moltes vegades inesperada. (219)
86. L'individualisme consumista provoca molt d'atropellament. (...) Això s'accentua i arriba a nivells exasperants en èpoques de crisi, en situacions catastròfiques, en moments difícils on surt a plena llum l'esperit del "campi qui pugui". No obstant això, encara és possible optar pel conreu de l'amabilitat. Hi ha persones que ho fan i es converteixen en estrelles enmig de la foscor. (222)
87. L'Església sap molt bé que, al llarg de la història, sorgeixen inevitablement els conflictes d'interessos entre diversos grups socials i que davant d'ells el cristià no poques vegades s'ha de pronunciar amb coherència i decisió. (240)
88. Estem cridats a estimar tothom, sense excepció, però estimar un opressor no és consentir que segueixi sent així; tampoc és fer-li pensar que el que ell fa és acceptable. A canvi, estimar-lo bé és buscar de diferents maneres que deixi d'oprimir, és llevar-li aquest poder que no sap utilitzar i que el desfigura com a ésser humà. (241)
89. La clau està en no fer-ho per alimentar una ira que emmalalteix l'ànima personal i l'ànima del nostre poble, o per una necessitat malaltissa de destruir l'altre que desencadena una carrera de venjança. Ningú no aconsegueix la pau interior ni es reconcilia amb la vida d'aquesta manera. (242)
90. És fàcil avui caure en la temptació de girar pàgina dient que ja fa molt de temps que va passar i que cal mirar cap endavant. No, per Déu! Mai no s'avança sense memòria, no evoluciona sense una memòria íntegra i lluminosa. (249)
91. El perdó és precisament allò que permet buscar la justícia sense caure en el cercle viciós de la venjança ni en la injustícia de l'oblit. (252)
92. La violència exercida des de les estructures i el poder de l'Estat no està al mateix nivell de la violència de grups particulars. (253)
93. Els 75 anys de les Nacions Unides i l'experiència dels primers 20 anys d'aquest mil·lenni, mostren que la plena aplicació de les normes internacionals és realment eficaç, i que el seu incompliment és nociu. (257)
94. No podem pensar en la guerra com a solució, perquè els riscos probablement sempre seran superiors a la hipotètica utilitat que se li atribueixi. Davant d'aquesta realitat, avui és molt difícil sostenir els criteris racionals madurats en altres segles per parlar d'una possible "guerra justa". Mai més la guerra! (258)
95. El ferm rebuig de la pena de mort mostra fins a quin punt és possible reconèixer la inalienable dignitat de tot ésser humà i acceptar que tingui un lloc en aquest univers. (269)
96. Les diferents religions, a partir de la valoració de cada persona humana com a criatura cridada a ser fill o filla de Déu, ofereixen una aportació valuosa per a la construcció de la fraternitat i per a la defensa de la justícia en la societat. (271)
97. No es pot admetre que en el debat públic només tinguin veu els poderosos i els científics. Ha d'haver-hi un lloc per a la reflexió que procedeix d'un rerefons religiós que recull segles d'experiència i de saviesa. (275)
98. També és urgent seguir donant testimoni d'un camí de trobada entre les diferents confessions cristianes. (...) Escoltant la seva crida reconeixem amb dolor que al procés de globalització li falta encara la contribució profètica i espiritual de la unitat entre tots els cristians. (280)
99. La violència no troba fonament en les conviccions religioses fonamentals sinó

en les seves deformacions. (282)

100. En aquella trobada fraterna que recordo joiosament amb el gran imam Ahmad Al-Tayyeb “vam declarar (...) que Déu, l’Omnipotent, no necessita ser defensat per ningú i no desitja que el seu nom sigui usat per atemorir a la gent”. Per això vull reprendre aquí la crida de pau, justícia i fraternitat que vam fer junts. (285)